

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Omaisuusjärjestelyt Perustuslakivaliokunnan edellyttämä sääntely

Hallintovaliokunta 12.12.2017

M-M Jokinen

Vastineessa huomioitu

- Perustuslakivaliokunnan lausunto 26/2017 vp.
- Kuntaliiton ja kuntien kannanotot hallintovaliokunnassa
 - *"Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti esim. kohdennettujen avustusten muodossa."*
- Kuntien takauskeskuksen tilaama selvitys prof. Tuorilta
- Finanssivalvonnan lausunto 5.12.2017

Kunnan käyttötalouteen ja omaisuuteen kohdistuvat välittömät muutokset

Tuloslaskelma:

Käyttötalous kokonaisuudessaan (vuosittaiset menot ja tulot) pienentyy keskimäärin 57 %.

Tase:

Sairaanhoitopiirien, erityishuoltopiirien ja maakuntien liittojen jäsenosuudet poistuvat

Konsernitilinpäätös:

Konsernivetat pienentyvät

Tase:

Sote- ja pelastustoimen irtaimiston jäljellä oleva hankintameno poistuu taseesta

Tase:

Peruspääoman pieneneminen.
Omavaraisuusasteen lasku

Suhteellisen velkaantuneisuuden nousu:
Velkojen ja vuosittain käytössä olevien tulojen välinen suhde -
> **hoidetaan vuos: n kautta** ->
lainanhoitokyky säilyy ennallaan

Tapahtumat kunnan taseessa

Ajankohta	Tapahtuma	Vaikutus todettavissa
1.1.2020	Kuntayhtymien jäsenosuuksien poistuminen, peruspääoman pieneneminen	Vuoden 2020 tilinpäätös/ tase, vahvistetaan kesäkuussa 2021 Tulosvaikutus ehkäistään voimaanpanolain säännöksellä
1.1.2020	Irtaimiston poistuminen, peruspääoman pieneneminen, jos hankintamenoa jäljellä	Vuoden 2020 tilinpäätös/ tase, vahvistetaan kesäkuussa 2021 Tulosvaikutus ehkäistään voimaanpanolain säännöksellä
1.1.2020 – 31.12.2022	Siirtymäkauden vuokrasopimus maakunnan kanssa	Vuoden 2020 tilinpäätöksestä lukien 3 vuotta, ensimmäisen kerran kesäkuussa 2021
1.1.2023 tai 1.1.2024	Siirtymäkauden vuokrasopimus on päättynyt: solmittu jatkosopimus, tila muussa käytössä tai tila tyhjillään	Ensimmäisen kerran vuoden 2023 tilinpäätöksessä, joka vahvistetaan kesäkuussa 2024
Vuosi 2026 tai 2027	Jos toimitila edelleen käyttämättä, tehtävä alaskirjaus	Vuoden 2026 tai 2027 tilinpäätös

Perustuslakivaliokunnan asettamat edellytykset sääntelylle

Sääntelyn tarkoituksena
on turvata *kunnan*
itsehallinto ja
mahdollisuus päättää
itsenäisesti
taloudestaan

Sääntely kohdistuu
yksittäisen kunnan
talouteen

Sääntelyn edellytykset
tulee kytkeä
uudistuksesta
aiheutuviin
ongelmatilanteisiin

Sääntely liittyy *kunnan*
omaisuuteen liittyviin
omaisuusjärjestelyihin

Lausunnosta seuraa:

- Kunnille perustuslailla suojattu itsehallinto ei edellytä kaikille kunnille suoraan lain nojalla maksettavaa korvausta sote-uudistukseen liittyvistä omaisuusjärjestelyistä
- Voimaannpanolakiin lisättävällä sääntelyllä ei rajata tai kompensoida niitä muutoksia, jotka aiheutuvat esimerkiksi kunnan käyttötalouden volyymin pienentymisestä
 - Käyttötalouteen (tuloihin ja menoihin) kohdistuvia muutoksia kompensoidaan valtiosuuslainsäädäntöön tehtävillä muutoksilla

Kunnan taloudellinen itsemääräämisoikeus?

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella kiinnitettävä huomiota seuraaviin:

- murtuuko tai mitätöityykö kunnallinen itsehallinto
- asetetaanko kunnan toiminnalle sellaisia esteitä, jotka tekisivät oman taloudenpidon tosiasiasa mahdottomaksi
- onko velvoitteen suuruus sellainen, että se estää kuntia päättämästä taloudestaan
- kuntien tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtävistään

Kunnallisveroprosentin nousupaine arvioinnin lähtökohtana

- Perustusvaliokunnan lausuntokäytännössä kuntiin kohdistuvia vaikutuksia on viime aikoina arvioitu kunnallisveroprosenttiin kohdistuvan paineen perusteella
 - Esim. HE 324/2014 vp. (sote-uudistus), PeVL 67/2014 vp:
"laskennallista veronkorotuspainetta koskevia laskelmia voidaan lähtökohtaisesti pitää valtiosääntöarvioinnin perustana, vaikka ne eivät välttämättä täsmällisesti ennustakaan tosiasiallisia muutoksia tulevien vuosien kunnallisverotuksessa".
 - Lisäksi valtiosuusuudistus (HE 38/2014 vp.)

Kunnallisveroprosentin nousupaine kuvaa vaikutusta kunnan talouteen kokonaisuutena

- Kunnallisveroprosenttiin kohdistuva paine lasketaan kaavalla, jossa kulloinkin kyseessä olevan menetyksen tai vahingon määrä suhteutetaan yhden kunnallisveroprosentin kunnalle tuottamaan tuloon
- Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä tai kuntalain 118 §:n raja-arvioista ei voida suoraan tehdä prosentti- tai euromääräisiä johtopäätöksiä
- Uudistuksen yhteydessä kunnallisveroprosenttien tasossa tapahtuu merkittävä kertaluonteinen muutos, kun kunnallisveroprosentteja leikataan noin 12,47 prosenttiyksiköllä
- Kunnallisveroprosentit tulevat asettumaan aivan eri tasolle kuin tällä hetkellä.
- Olennaista: Yhden kunnallisveroprosentin tuotto kunnalle pysyy vähintään samana tai todennäköisesti hieman jopa nousee
- Tällä hetkellä (vuosi 2017) keskimääräinen kunnallisveroprosentin tuotto asukasta kohden on 184 euroa/ asukas. Vaihteluväli 93 - 358 euroa/ asukas

Muut tukitoimet

Siirtymäkauden vuokra 3 vuotta, koko kuntasektori noin 1 mrd euroa.

Keväällä 2018 tarkemmat kuntakohtaiset tiedot olemassa.

Asiantuntijatukea käyttämättömäksi jääneiden toimitilojen myymiseen ja jalostamiseen liittyen.

TEAS-selvitys kannustinjärjestelmästä, kannustus purkupäätösten tekemiseen

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmään sisältyvä harkinnanvarainen avustus

Pykäläehdotus

§ Avustus kunnan omaisuuteen kohdistuvista järjestelyistä aiheutuvien kuntataloudellisten ongelmien hoitamiseen

Kunnalla on oikeus saada valtiolta avustusta, jos kunnan taloudellinen asema ja mahdollisuus päättää itsenäisesti taloudestaan olennaisesti vaarantuu tässä luvussa säädetyistä, kunnan omaisuuteen kohdistuvista järjestelyistä.

Kunnan omaisuuteen kohdistuneista järjestelyistä syntyneiden välittömien kustannusten ja hyötyjen määrää, kunnan taloudellista tilannetta ja merkitystä kunnan mahdollisuudelle päättää itsenäisesti taloudestaan arvioidaan valtiovarainministeriön ja asianomaisen kunnan välisessä neuvottelussa. Kustannusten ja hyötyjen merkitystä kunnan taloudelle arvioidaan niistä aiheutuvan kunnallisveroprosentin olennaisen laskennallisen korotustarpeen perusteella.

Kunnan on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu hakemus valtiovarainministeriölle viimeistään vuoden 2026 loppuun mennessä. Jos maakunta on käyttänyt 20 §:n 2 momentin mukaista oikeuttaan vuokrasopimuksen pidentämiseen, kunnan on tehtävä hakemus viimeistään vuoden 2027 loppuun mennessä. Avustuksen myöntämiseen sovelletaan valtionavustuslakia lukuun ottamatta sen 6 ja 7 §:ää sekä 4 ja 5 lukua.

Perusteluja

- Kunnan hakemus käynnistää neuvottelun kunnan ja valtiovarainministeriön välillä
- Neuvottelussa tilannetta arvioidaan kokonaisuutena:
 - Kunnalle syntyneet välittömät kustannukset
 - Kustannuksia, jotka johtuvat suoraan lainsäädännöstä ja joihin kunta ei ole voinut vaikuttaa
 - Kunnalle järjestelyistä mahdollisesti koituneet hyödyt
 - Miten esim. siirtymäkauden vuokra on vaikuttanut kunnan taloudelliseen tilanteeseen?
 - Kunnan taloudellinen tilanne muutoin kokonaisuutena
 - Arvioidaan laskennallinen veroprosentin korotustarve
- Oikeus avustuksen saamiseen, jos kunnan taloudellinen asema ja mahdollisuus päättää itsenäisesti taloudestaan olisi olennaisesti vaarantunut kunnan omaisuuteen kohdistuvista järjestelyistä

Perusteluja

- Pykälässä ei säädettäisi yksiselitteisestä ja ehdottomasta prosenttirajasta, vaan ratkaisevaa olisi, miten olennaiseksi laskennallinen korotustarve olisi osoittautumassa kunnan taloudellinen tilanne huomioon ottaen.
 - kunnan omaisuuteen kohdistuvien muutosten toteutuminen ja vaikutusten todennettavuus ulottuu vähintään vuoteen 2026 ja joissakin tapauksessa vuoteen 2027 saakka.
 - Lisäksi on otettava huomioon, että kaikkien kuntien kunnallisveroprosentit leikkautuvat vuonna 2020 eikä tällä hetkellä voida varmuudella ennustaa miten ne leikkautumisen jälkeen, aina vuoteen 2026 tai 2027 saakka kehittyvät.
- Avustuksen hakemiselle määräaika
 - Hakemus viimeistään vuoden 2026 loppuun mennessä, tai jos maakunta olisi käyttänyt oikeuttaan vuokrasopimuksen pidentämiseen, viimeistään vuoden 2027 loppuun mennessä.
 - Taloudellisten ongelmien suora yhteys kunnan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevaan uudistukseen on voitava aukottomasti osoittaa.
 - Kunta voisi hakea avustusta vain kerran, jotta kunnan omaisuuteen kohdistuvista järjestelyistä aiheutuneiden välittömien kustannusten merkitystä kunnan taloudelle voitaisiin arvioida kokonaisuutena.
 - Kunnan on joka tapauksessa tehtävä ratkaisuja esimerkiksi käyttämättömäksi jääneen toimitilan suhteen myös kirjanpitosäännösten perusteella.
- Avustuksen myöntämiseen sovellettaisiin soveltuvin osin valtionavustuslakia
 - Kunnalla olisi oikeus ensin tehdä oikaisuvaatimus ja sen jälkeen edelleen valittaa valtiovarainministeriön päätöksestä hallinto-oikeuteen.